

בתי המשפט

ע"פ 002482/08 ע"פ 040748/07	בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים
18/01/2009	בפני: כבוד השופט עוני חבש - ס. נשיא

סיאם עיסא ת.ז. xxxxxxxxxx

בעניין:

ע"י ב"כ עו"ד ג'עפר זטמה

המערער

נ ג ד

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

המשיבה

חקיקה שאוזכרה:

[תקנות התעבורה, תשכ"א-1961 - לא מרובדות: סע' 23, 23\(א\), 23\(א\)\(1\), 23\(ב\)](#)[חוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955: סע' 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 227\(1\)](#)[חוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, תשס"ה-2005: סע' 3\(א\)\(ד\)](#)[חוק העונשין, תשל"ז-1977](#)

פסק דין**השתלשלות העניינים**

1. ערעור על פסק דינו של בית המשפט לתעבורה בירושלים (כב' השופטת ש. לארי בבלי) בתיק 14294/07 מיום 20.5.08. תחילתו של התיק הייתה בפני כב' השופט אביטל חן, בפניו הודה המערער והורשע על פי הודאתו, בביצוע עבירה של אי ציות להוראת שוטר במדים, אשר הורה לו לעבור לכיוון ירושלים ולעמוד בצד, בניגוד לתקנה 23(א)(1) לתקנות התעבורה.

בית המשפט השית על המערער עונש של קנס בסך 1,000 ₪ (ב- 10 תשלומים), 60 ימי פסילה בפועל וכן - 3 חודשי פסילה על תנאי למשך 3 שנים. לאחר שבית המשפט קרא את פסק הדין במעמד המערער, הוגשה בקשה מטעם בא כוחו הנוכחי של המערער בגדרה ביקש המערער להיות מיוצג על ידי עורך דין, וכן לעכב את ביצוע גזר הדין עד לסיום הליכי הערעור. בית משפט קמא החליט כי הדיון הסתיים אך נעתר לבקשה של עיכוב הביצוע.

2. הוגש ערעור על פסק דינו של בית משפט קמא (ע"פ 40748/07) והערעור התקבל. במובן זה שפסק הדין התבטל והתיק הוחזר לדיון בבית המשפט לתעבורה.

3. התיק נידון מחדש בפני כב' השופטת ש. לארי בבלי, בפניה כפר המערער במיוחד לו והתקיים הליך הוכחות. התוצאה הסופית של ההליך הייתה שהמערער הורשע בעבירה האמורה, ובית המשפט קמא השית על המערער עונשים של: קנס בסך 1,000 ₪; 3 חודשי פסילה בפועל; 3 חודשי פסילה על תנאי למשך 3 שנים, וכן 2,000 ₪ התחייבות.

הכרעת הדין

4. בית המשפט דחה את גרסתו של המערער מהסיבה שהוא לא הציג בפני בית המשפט את תעודת הזהות שטען שהשוטרת הצבאית קרעה אותה, ומה שהוצג היה ספח בלוי

של תעודת הזהות. בנוסף צוין כי המערער הוציא תעודת זהות חדשה רק כעבור כשנה ומחצה מיום האירוע, כך שאין היגיון בכך שהוא עבר במחסום במשך תקופה ארוכה זו עם תעודת זהות קרועה באופן שאינו מאפשר שימוש בה. מכאן פנה בית המשפט להרעיף שבחים על עדותו של עד התביעה: "אמין, קולח. עדותו הייתה ראויה הן בחקירה ראשית והן בחקירה נגדית" וקבע כי עדות זו מאיינת את גרסתו של המערער. באשר לעובדה שהשוטרת הצבאית לא הובאה לעדות אמר בית המשפט קמא במרומז ומבלי לציין את העובדה הזו במפורש: "לא מצאתי פגם בכך כי העד אשר הופיע בפני הוא שנקרא לעדות וזאת מן הטעם כי הוא שערך וחתם על הדוחות הרלוונטיים".

טענות בא כוח המערער

5. בא כוח המערער מציין בערעור כנגד ההרשעה, כי נכחה במקום שוטרת צבאית, אשר נתנה למערער את ההוראה האמורה שלכאורה המערער הפר. עדה זו לא הוזמנה למתן עדות בבית המשפט. משלא נעשה הדבר, היה על בית המשפט לזכות את המערער. למערער היו דין ודברים עם השוטרת הצבאית, ואתה בלבד, והיא קרעה את תעודת הזהות שלו ונמנעה מלתת לו את פרטיה האישיים. מכאן, אי הזמנת השוטרת הצבאית מנע מהמערער לעמת אותה עם גרסתו, ועל כן הוא מגיע לטענה שלא נערך בירור עובדתי בדבר חוקיות הוראתה, ואם הוראה זו ניתנה ממניעים של סדרי תנועה, לאור הוראת [תקנה 23\(א\)](#) [לתקנות התעבורה](#), או ממניעים אישיים. אי הזמנת השוטרת הצבאית מנע מהמערער לחקור אותה ולנהל את הגנתו כדבעי. מדובר בעדה מרכזית שעדותה הנה הבסיס לאישום, טען. באשר לעדותו של השוטר אשר הגיע לעדות, אמר בעדותו כי איננו זוכר את המקרה אלא באופן חלקי (עמ' 1, ש' 4), ואף לא זכר את המערער עד שבאת כוח התביעה הצביעה עליו (עמ' 2, ש' 8-11), כך שלא היה מקום לייחס לעדותו אמינות יתרה ומשקל. על פי עדותו, הוא מילא תפקיד של מאבטח לשוטרת הצבאית (עמ' 2, ש' 18-19). אין זה מתפקידו לערוך בדיקות, וכי זה תפקידה של השוטרת הצבאית (עמ' 2, ש' 29- עמ' 3, ש' 5). לדברי העד, השוטרת הצבאית היא אשר בדקה את רכבו של המערער ונתנה לו את ההוראה. באשר לנסיבות אשר

הביאו אותו לכתיבת הדו"ח אמר העד כי "אם הנאשם לא היה מתפרץ אני לא הייתי כותב דו"ח". הנה כי כן, לדידו של בא כוח המערער, הסיבה לכתבת הדוח הנה לא ענייני סדרי תנועה אל **התפרצות המערער** נגד השוטרת הצבאית, קרי ממניעים אישיים.

6. לדברי בא כוח המערער, הסיבה להתפרצותו של המערער היא שהשוטרת הצבאית החזירה לו את תעודת הזהות שלו קרועה, קרי הכיסוי הפלסטי קרוע. משביקש ממנה המערער את פרטיה האישיים סירבה, ונאמר לו כי עליו להגיש תלונה במגרש הרוסים. משעזב את המחסום וניגש לתחנת המשטרה במגרש הרוסים נאמר לו כי עליו לפנות בתלונה לאחראי על השוטרת הצבאית.

7. באשר לערעור על גזר הדין, מלין בא כוח המערער כי מדובר בעונש חמור שלא לקח את הנסיבות בהן בוצעה העבירה. האירוע קרה במחסום, כאשר אנשים נמצאים שם בלחץ ומתח בגלל העומס הרב; המערער נוהג מזה 15 שנה ועברו התעבורתי הנו קל, מעולם לא נפסל רישיונו ולא היה מעורב בתאונה. המערער נשוי ואב לשלושה, הוא המפרנס היחיד ומתפרנס מנהיגה. למערער יש חובות רבים ונאבק לפירעונם, כך שפסילתו תגרום לו לנזקים רבים. במקרה זה, במידה והערעור על הכרעת הדין יידחה יש להסתפק בפסילה על תנאי ובקנס סמלי.

טענות בא כוח המשיבה

8. בית המשפט ביקש מבא כוח המשיבה להשיב על שלוש שאלות הנוגעות לעניין: "האם שוטרת צבאית מוסמכת לתת דו"ח בגין אי ציות להוראה בנסיבות המקרה? מה הייתה ההוראה, על פי חומר הראיות שבתיק, שנתנה השוטרת הצבאית למערער? ואיזו הוראה הפר המערער, על פי חומר הראיות שבתיק".

9. בתשובתו בכתב של בא כוח המשיבה ציין כי [סעיף 227\(1\) לחוק השיפוט הצבאי](#), תשט"ו – 1955, מקנה לשוטר צבאי רשות להשתמש לגבי מי שנמצא במקום

שבהחזקת הצבא או המפריע לפעולת הצבא, מדובר בסמכויות הנתונות על פי דין לשוטר לגבי כל אדם. המקום בו קרה האירוע, הנו מחסום קלנדיה, המוחזק על ידי הצבא, כהגדרתו [בחוק השיפוט הצבאי](#), כך שהשוטרת הצבאית הייתה רשאית ליתן הוראות למערער ואף לעכבו במקום, הואיל והיה יסוד סביר שהמערער מחזיק חומר מסוכן ברכבו לשם ביצוע עבירה. הוא גם מפנה [לסעיף 3\(א\)\(ד\) לחוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור](#), תשס"ה – 2005 המתיר לחייל מוסמך, לערוך חיפוש, בלא צו שופט, בנקודת בדיקה, לשם שמירה על ביטחון הציבור. בנוסף לכך, [תקנה 23\(א\) לתקנות התעבורה](#) מטילה על המערער חובה, שאם תופר יש בצידה עונש, לציית להוראות שוטר צבאי. במקרה דנן, חציית המחסום ללא היתר, מקימה את העבירה, לפיה הורשע המערער בבית משפט קמא. בא כוח המשיבה מפנה לע"פ [\(מחוזי י-ם\) 40350/07 בורנשטיין נ' מ"י בו נפסק כי: "תקנה 23 אינה מיועדת לעניינים שמחוץ לכללי הדרך והתנועה בה או לבטיחותה. כך, דרך משל, ניתן להכניס לגדר התקנה האמורה אותות הנוגדים תמרורים או הוראה כללית שמסדירה את התנועה בדרך, אך אין התקנה יכולה לחול על הוראות שאין מטרתן הכוונת תנועה והסדרתה". מכך מבין בא כוח המשיבה, כי תקנה זו הנה תקנת "סל" הקולטת בקרבה קשת רחבה של התנהגויות בדרך ואינה מוגבלת לעניינים הקשורים בהכוונת התנועה, אף שהתקנה כוללת סעיפי משנה הנוגעים למקרים שהם אופייניים של אי ציות בדרך, היות וסעיפי משנה אלה אינם רשימה סגורה.](#)

אף אם בית המשפט יחליט לאמץ את הפרשנות המצמצמת [לתקנה 23](#), הרי הדבר לא יוביל לזיכוי של המערער היות והתנהגותו הקימה עבירה של אי ציות בהיותה נכללת בגדר הפרת הוראה בעניין הבטיחות בדרך. בא כוח המשיבה מציין, כי אין בספר החוקים עבירה חליפית המגדירה במדויק את התנהגות שבגינה הורשע המערער, ועל כן צדקה התביעה בכך שבחרה להאשים את המערער בעבירה הכללית. לדידו, אין מקום לייחס למערער ביצוע עבירה של הפרעה לשוטר, הרי שגם כאן מדובר בהוראה

כללית ואין להעדיף הוראה כללית אחת על הוראה כללית אחרת, מה עוד שהסמכות לדון בעבירה של הפרעה לשוטר נתונה לבית משפט השלום.

10. בדברי תשובתו של בא כוח המערער להודעת בא כוח המשיבה מציין כי הוא מתנגד לפרשנות בא כוח המשיבה. לדידו, לא הוכח מהי ההוראה אשר נתנה השוטרת הצבאית למערער, ואם הדבר נבע מסדרי תנועה. באשר [לסעיף 227\(1\)](#) [לחוק השיפוט הצבאי](#), אליו מפנה בא כוח המשיבה, אמר בא כוח המערער, כי הסעיף אינו חל במקרה זה, מאחר והפרק השני של החוק האמור, שעניינו תחולת החוק, מחיל את הוראותיו על רשימה של אנשים, שאין המערער נכנס בגדרם ([סעיפים 4-16 לחוק](#)). במקרה דנן, המערער כבר היה בתוך ירושלים, וכבר עבר את מחסום קלנדיה, ואין ספק שהמערער לא הפריע לפעולות הצבא, כך שלא הייתה סמכות לשוטרת הצבאית. בניגוד למה שנטען על ידי בא כוח המשיבה, לא היה כל יסוד סביר לחשד שהמערער מחזיק בחומר מסוכן ברכבו לשם ביצוע עבירה, טענה אשר הועלתה כאן לראשונה בתשובת בא כוח המשיבה, טענה שאין לה בסיס בחומר הראיות ולא נטענה בפני בית משפט קמא. הסמכות אשר ניתנה לשוטר צבאי היא לערוך חיפוש בכלי רכב בנקודת הבדיקה, כך שלא מדובר בסמכות לתת הוראות בעניין הקשור לסדרי תנועה. בנוסף לכך, המערער לא הואשם בביצוע עבירה בניגוד [לחוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור](#).

באשר לאיזו פרשנות יש לתת [לתקנה 23 לתקנות התעבורה](#), מצדד בא כוח המערער בפרשנות מצמצמת, אחרת, יוגשו כתב אישום ללא בסיס חוקי נכון.

דיון

11. קריאת הכרעת הדין מלמדת כי יש לדון בשלוש סוגיות: ראשית, בית משפט קמא לא התייחס לטענה המשפטית הנוגעת לשאלה האם [תקנה 23\(א\)\(1\)](#) הנה סעיף האישום הנכון, ואם היא חלה על המקרה דנן. לדידי, שאלה זו הנה העיקר. ללא סעיף אישום נכון ומתאים אין כתב אישום. סעיף האישום המיוחס לנאשם חייב להיות מכסה את

ההוראה אשר נתנה השוטרת למערער, ואם התקנה דנן הנה התקנה המתאימה במקרה האמור.

במקרה של **שגב** הערעור התקבל מאחר והוכח כי ההוראה אשר נתנה השוטרת לא נבעה משיקולים תעבורתיים, כלומר לא היה כל צורך במתן ההוראה על מנת להסדיר את התנועה במקום, אלא ממניעים אישיים. השוטרת, אשר כעסה על המערער שהעיוז שלא להישמע להוראתה, כאשר הורתה לו להמשיך ישר. יצוין, כי לפני מתן ההוראה למערער, ומה שהיווה הטריגר למתן ההוראה, ככל הנראה ביצע המערער עבירת תנועה אחרת עת פנה מצד אחד של הכביש לצד האחר בצורה חדה. בפסק הדין נקבע כי:

"השוטרת פעלה מתוך מניעים אישיים ולא ממניעים אובייקטיביים, הנובעים ממצב הדברים התעבורתי .. השוטרת כעסה על המערער, אשר המרה את פיה, ונפגעה אישית מהתנהגותו .. השוטרת לא עשתה כן בשל הסיכון התעבורתי שיצר המערער והוראתה לא נועדה למנוע סיכון שכזה, וזאת בניגוד למטרתה של התקנה 23(א)(1). תקנה 23(ב) מלמדת, כי הציות ללובשי המדים נדרש בעניינים של סדרי התנועה... אין להטיל חובת ציות בשל הוראות המוטלות ממניעים אישיים גרידא, כבענייננו. אילולא "חתך" המערער את נתיבי הכביש בחדות שמאלה, אלא היה משתלב כראוי בנתיב הנסיעה השמאלי לגבעת שאול, לא הייתה מורה לו השוטרת לנסוע ישר, שכן הדבר לא היה נחוץ כלל" (ההדגשה במקור, פסקה 31 לפסק הדין).

בע"פ (מחוזי י-ם) 40350/07, בנימין בורנשטיין נ' מ"י, פורסם בנבו נדון מקרה בו הנאשם לא ציית להוראת שוטר להימנע מלהיכנס לרחוב בו הכניסה הייתה מותרת, אך נאסרה באופן ארעי בשל ביקור שר החוץ האמריקאי, ולא נאות לעיכובו, תוך הטחת מילים מעליבות בשוטר. משנדרש הנאשם שם להציג רישיונות על ידי השוטר, סירב לעשות כן. נקבע שם כעובדה שהצגת הרישיונות לא הייתה מיד עם הדרישה להציגן אלא לאחר מספר רב של פעמים. הצגת הרישיונות מצד הנאשם נעשתה מיד לאחר שהשוטר הציג את תעודת המינוי שלו לנאשם.

בערעור האמור, בו עמדה במרכז הדיון השאלה בעניין תחולת התקנה האמורה, ציין חברי כב' השופט ע. קמא את הדברים הבאים:

"מקובלת עלי הטענה, שלפיה הוראות שוטר או אותות הניתנים על ידו, מתייחסות לעניין שבסדרי תנועה, ולא לכל עניין שבעולם. לעתים יש צורך בקביעת הסדרי תנועה מיוחדים, אם בשל אירוע בדרך ואם בשל שינוי המתחייב מסדר, בטחון, בטיחות וכיוצא באלה.." (פיסקה 14 לפסק הדין).

עוד הוסיף כב' השופט ע. קמא: "[תקנה 23](#) אינה מיועדת לעניינים שמחוץ לכללי הדרך והתנועה בה או לבטיחות .. אין התקנה יכולה לחול על הוראות שאין מטרתן הכוונה תנועה והסדרתה" (פיסקה 15 לפסק הדין), וכי "פרשנות נכונה של התקנה אינה תומכת בהרחבה מופרזת כזו [הכוללת גם אי הצגת רישיונות]".

בתיק ת' 4798/08 **לשכת תביעות שרון – תעבורה נ' ביטאו אסמראו** פורסם בנבו נדון מקרה דומה של רישום דו"ח בגין עבירה של [תקנה 23\(א\)\(1\)](#) [לתקנות התעבורה](#) בשל אי ציות להוראות שוטר לעצור ובריחה מפני השוטר. בפן העובדתי, מה שהביא את השוטר לרשום את הדוח היה שהנאשם קילל את השוטר עת היה עסוק בכתיבת דוח לנהג אחר. משסיים השוטר לרשום את הדוח לאחר, פנה לחפש את הנאשם אשר ברח ממנו ותפסו. בית המשפט לתעבורה, בהתבסס על פסק הדין בעניין **בורנשטיין**, קבע כי: "הוראתו של השוטר לנאשם לעצור בצד הדרך נבעה מכך שפרק זמן קודם לכן קרא לעברו הנאשם קריאות גנאי ובכך העליבו. ההוראה אינה נובעת מכללי הדרך והתנועה בה [ו]אינה קשורה להתנהגות בדרך, ועל כן אינה נכנסת בגדר [תקנה 23 לתקנות התעבורה](#)".

14. הנה כי כן, [תקנה 23](#) איננה חלה על מקרים שאינם נוגעים להסדרת התנועה בדרכים, ולא ניתן להפעילה כאשר מדובר בהפרת הוראות של שוטרים או בעל סמכות אחרים, כאשר ברור על פניו, כי רישום הדוח נעשה ממניעים אישיים ואחרים שאינם קשורים להסדרת התנועה.

15. אף שדי לי בכך כדי לקבל את הערעור, אתייחס בקצרה לשתי השאלות הנוספות.

השאלה שנית, האם יש לשוטר צבאית סמכות לפי התקנה האמורה? האמת יש להקדים ולומר כי במקרה דנן לא ברור כלל אם מדובר בשוטר צבאית אם לאו. הדו"ח (שהנו כתב האישום לענייננו) מציין את הדברים הבאים: **"נהגת ברכב הנ"ל ולא ציית להוראות שוטר במדים שהורה לך לא לעבור לכיוון ירושלים ולעמוד בצד"**. ניסוח זה מעלה תהייה - האם בכלל מדובר בשוטר צבאית, או שמא בחיילת סתם? לא נעלם ממני כי השוטר ציין בעדותו כי מדובר בשוטר צבאית, אך לא צוין הדבר כך בכתב האישום, שמן הדין צריך להיות ברור וכולל את כל העובדות הנחוצות להקמת העבירה המיוחסת לנאשם.

באשר לשאלה גופה, אין ספק כי לשון התקנה מאזכר "שוטר צבאי", כמי שמוסמך לתת הוראות לנהגים, אך בהסתייגות שההוראה הניתנת נוגעת להסדרת ענייני תנועה ולא ממניעים אחרים, כפי שהוכח במקרה זה.

16. **השאלה השלישית,** האם נפגעה הגנתו של המערער בגין העדרה של השוטר הצבאית מהדיון ובכך נמנע מהמערער האפשרות לחקור אותה חקירה נגדית, בעיקר נוכח העובדה שהיא האדם עמו נוצרה הבעיה שבעטיה נרשם הדו"ח. יש לציין, כי בא כוח המערער כבר בישיבה המקדמית בבית משפט קמא טען, שהשוטר אשר רשם את הדו"ח איננו האדם שנתן את ההוראה ולא היה מוסמך לתת הוראה ואינו עונה להגדרת שוטר. ובסיכומיו בפני בית משפט קמא העלה הסנגור את הטענה שהתביעה לא מצאה לנכון לזמן את השוטר הצבאית למתן עדות.

בית משפט קמא לא התייחס לטענה ולא ראה לנכון לדון בה כטענה מרכזית או ראויה לבירור. אין די בקביעת מהימנות עדותו של השוטר וכי הוא ראוי לאמון בית המשפט. לדידי, נפל פגם בסיסי בהכרעת הדין, הגם שהשוטר נמצא אמין. מדובר בעדה מרכזית שעדותה הנה הבסיס לאישום. לא יעלה על הדעת, שהאדם אתו נוצרה הבעיה ואתו היו הדין ודברים, אשר הולידו את כתב האישום, לא יזומן לדיון ולא ניתן להסתפק בהזמנת השוטר רושם הדו"ח. השוטר אשר רשם את הדו"ח לא היה מעורב אישית בתקרית

שהייתה בין המערער ובין החיילת, ואיננו בא במקומה. ההוראה לא הייתה שלו וכל תפקידו היה תפקיד בטיחותי. על מנת לעמוד על אופי העבירה, ואם היא נוגעת להסדרי תנועה אם לאו, היה צורך חיוני שבית המשפט ישמע את בעלי הדין הנכונים, ולא להסתפק ממי שעמד בצד ורשם את הדו"ח.

17. המסקנה מכל האמור לעיל היא, שאינני מקבל את עמדת בא כוח המשיבה [שהתקנה 23](#) חלה גם על מקרה זה שאין בינו ובין הסדרת התנועה דבר, וכי בהעדר סעיף מתאים ניתן להכפיף הוראה זו לכל התנהגות. במידה ומה שהתנהל בין המערער ובין החיילת יצר עבירה, אין כל חובה לייחס לו עבירת תנועה, כאשר לא נעברה עבירה כזו. [חוק העונשין](#) כולל בתוכו סעיפים שניתן להשתמש בהם במידה והעובדות מקימות עבירה.

18. לאור כל האמור לעיל, אני מקבל את הערעור ומורה על זיכויו של המערער מהאשמה. **ניתן היום כ"ב בטבת, תשס"ט (18 בינואר 2009) בהעדר הצדדים. המזכירות תמציא העתקים לב"כ הצדדים.**

עוני חבש 54678313-2482/08

עוני חבש, שופט

ס. נשיא

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה